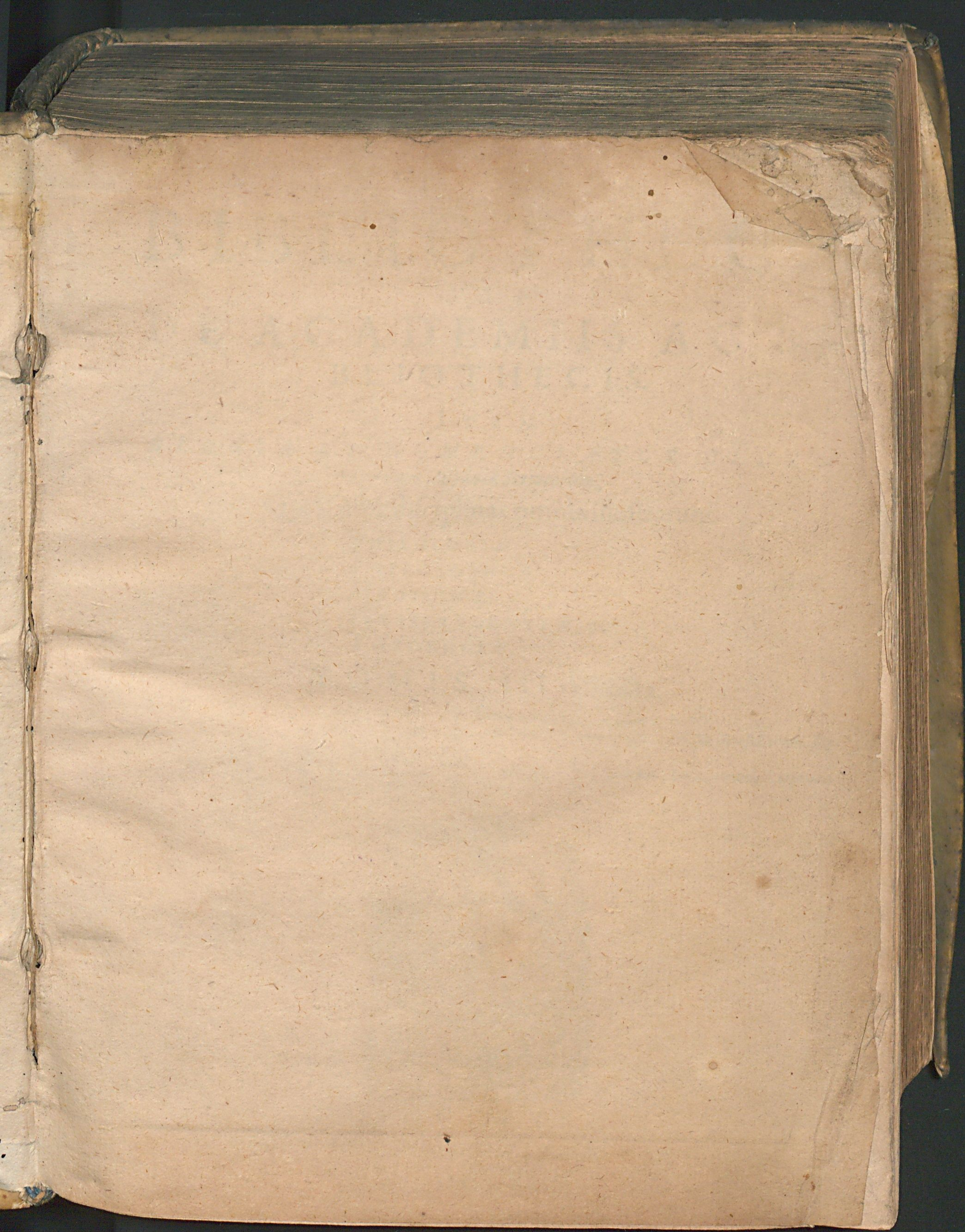
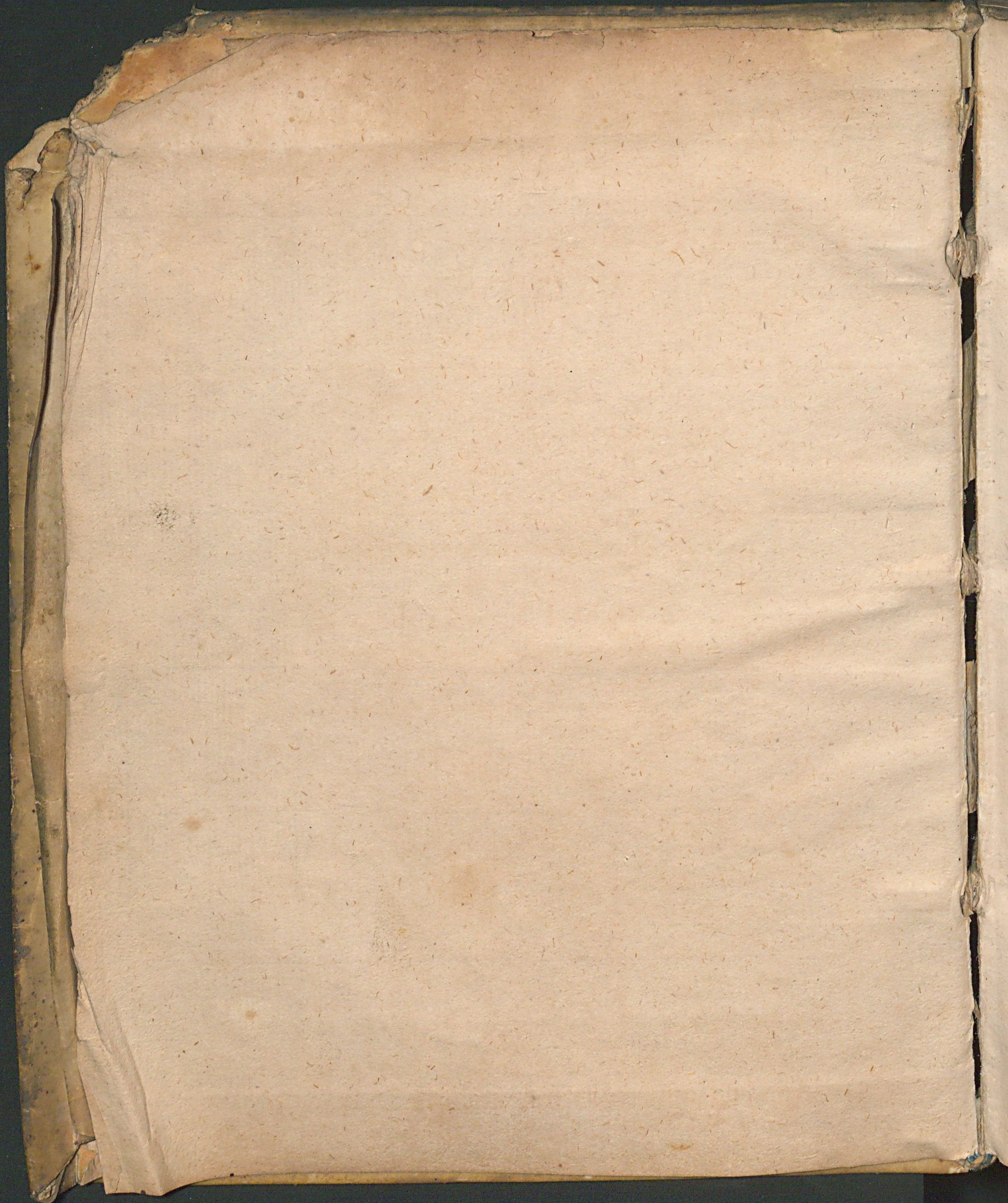

B. 221.

LEGATIO
GALLICANA

DE EXPEDITIONE ITALICA
Regis Francorum Caroli VIII.

AD PONTIFICEM ROMANVM, REGEM
Neapolitanum, Principes ac Liberas Ciuitates Italiae.

CVM EDICTO IPSIVS REGIS DE BELLO
Turcis post liberatam Italiam inferendo, & recuperando
Orientis Imperio.

In lucem retracta atque edita ex Bibliotheca

V. AMPLISS. DANIELIS SCHNEIDERI
IC. & Cancellarii Ducalis Megalopolitani Consilia-
riique Saxonici Vinariensis.

HANOVIÆ
Apud Heredes Ioan. Aubrii.

M. DC. XIII.

*Quid me diu impudentius contueris?
Paruo vendor ere; me, si sapis, emito,
Diuitias diligenter legentibus affero immodicas.
Superat namq; eloquentia Crasi thesauros Midaq; diuitias.*

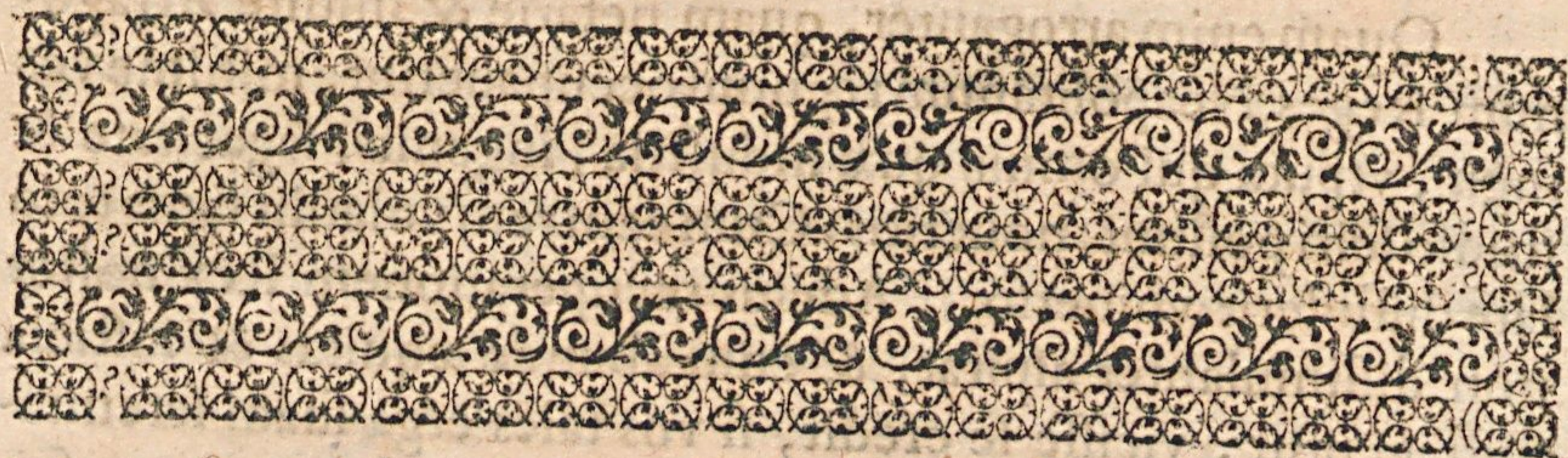
A D L E C T O R E M.

O Rationes perpulcras videbis, Lector, cum sententiarum grauitate conspicuas, tum verborum ornatu dicendique acrimonia mire fulgentes, quibus imprimis inest persuadendi dexteritas, deterrendi horror, & accommodata seueritas. Facilitatem praeterea inuenies tinctam rhetorico nitore, & orandi genus, priscam eloquentiam redolens. Quas quo diligentius crebriusque legeris, tanto plus te fructus confidas reportaturum. Vale.

HANOVIA
Apud Heredes Ioan. Aebelin.
M DC. XIII.

ORATIO

HABITA AD VE-

NETOS A MAGNIFICIS CA-

*roli, Francorum Regis Oratoribus, Anno Millesti-
mo quadringentesimo nonagesimo quinto,
die quinta Aprilis.*

TEREMVR MAGNA VERBORVM
ambage, quanta benevolentia & amore
Christianissimus Francorum Rex hunc flo-
rentissimum Statum prosequeretur, si non
constaret & palam esset, quam arctis amici-
tiae vinculis tenerisque foederibus, ab anti-
quis Galliarum Reges, Senatusque Venetus
fuisent coniuncti.

Ea omnia modernus Rex non modo studuit conseruare, sed
amplissime adaugere. Eum se semper in conseruatione digni-
tatis, diffusionem nominis, promotionem decoris & utilitate huius
splendidissimae Reipublicae praebuit, vt melior amicus, fidelior
focius à vobis non dico expeti, sed ne optari quidem posset.
Vestra in eum & antecessores merita tam sunt munifica, vt
prius dies me deficiat, quam minimam eorum partem enu-
merem Sed iam omnium maximum praebere poteritis, & vel-
le vos pro vestra integritate, Serenitas sua non diffidit.

Quam enim arroganter, quam nefarie & iniuste Arragonum Reges, Neapolitanum regnum occupauerint, minime vos fugit, ut puta qui omnia quæ industria, ingenio, sagacitate & studio sciri possunt, noueritis; Cum eam rem volatilis fama toto late diffuderit vniuerso. Adeius recuperationem Rex noster non dissimulanter aspirat, & cum abunde æquitas & iusticia suffragentur, vicisse se credit, si vos tales erga suam serenitatem exhibueritis, quales variis locis & temporibus maiores sui, vestros antecessores sæpe sunt experti; & qualem se maiestas sua erga hunc statum exhibuit multoties, præbereque voluisset, si casu ita ferente similia vel maiora à serenitate sua petiuissetis. Consilium imprimis à vobis (in re tam ardua) rogat, dehinc fœderis opem, auxiliumque vestrum implorat, ut ei com meatum præbeatis, militum robore augeatis vires, & sumtibus tam longinquæ expeditioni necessariis adiuuetis. Quæ si feceritis (ut sua sibi Maiestas indubitanter persuadet iusque amicitiae expostulat,) & optimus maximus eum iustissimi desiderii sui effecerit compotem, sentietis, (diis bene iuuantibus) maximo vestro cum commodo & decoro, quam sint Galliarum Reges in colendis amicitiiis fideles, conseruandis fœderibus tenaces, quam, inquam, sint acceptorum beneficiorum memores.

R E S P O N S I O

Venetorum ad eandem.

SVPERVACANEVM esset si explicare niteremur, quanta pietate & obseruantia Christianissimos Francorum Reges maiores nostri semper prosecuti sint, & nos in hunc vsque diem prosequimur; cum omnia tam late, tam copiose & eleganter Magnificencia vestra expresserit, ut nihil nobis videatur reliquisse loci, quo nunquam desituram huius status deuotionem in Christianissimos Reges recenseremus. Pauca tamen à vobis dicta & à nobis dicenda perstrinxisse iuuabit, & vno explicasse verbo faterit. Obseruantiam, quam antecessores nostri ad
nos

nos transfuderunt nedum eam esse, quam accepimus. Sed eo cre-
uisse, vt addi plane possit nihil: ob id à diis precabimur, vt ea ad
ultima seculi tempora conseruetur illæsa; nos quantum humano
consilio fieri poterit, non erimus contenti, si nostris temporibus
quam sanctissime custodiuerimus, sed posteris eam nostris, omni
cura commendabimus colendam, precamurque istam nostram
deuotionem, quæ talis est, vt verbis non potest exprimi. Sed vix
ab ingeniosissimo imaginari regiæ serenitati, nostro nomine de-
claretur. Sed quod serenitas sua à nobis consilium, auxilia, & o-
pem expetit, lubentes alacresque præstaremus, si id sine nostræ
æstimationis læsione posset fieri. Nam sicut inique ageremus si
Serenitati regiæ in iustissimis suis expeditionibus (vt hanc quoq;
fore non inficiamur) deessemus: Sic iniquius nos agere quilibet
sanæ mentis necessario dixerit, si pro conseruatione vnius fœde-
ris, aliud læderemus nō minus vetustum, pium aut sanctum, quo-
rum alterum non esset grauitatis Venetæ, alterum perfidiæ im-
mensæ. Arragonum enim Regum amplissima merita in hunc no-
strum statum & maiores nostros, non est, qui ignoret. Talia nam-
que sunt, vt nulla temporis annositas ea sit deletura. Omissio nam-
que quoties cum Pisanis, Genuensibusque, perpetuis Veneti no-
minis hostibus, terra mariq; arma contulerint, quas de eis repor-
tauerint victorias, vt contuderint vires, ita quod eorum inimici-
tiæ in æuum non sunt nobis extimescendæ, vnum pro consum-
mata amicitia facinus, sat erit enumerasse:

Non multa ante tempora, cum perfidus Turcus tanto tu-
multu & horrore ingrueret, extructissima classe, maximis copiis,
totæ immineret Europæ, præcipue statui nostro, (quem scutum
& antemurale esse Christianæ religionis certum est) post multas
preces, quibus fere vniuersos Christianitatis principes nequic-
quam contudimus, opem implorantes, solas nobis sensimus Ar-
ragonum vires adesse, quibus nedum à nobis, sed ab vniuerso
Christianorum orbe ingens periculum propulimus. Quæ eorum
merita nunquam apud nos intermorientur, vtinam aliis Christia-
nis Principibus essent tam accepta; quam fuere frugifera. Allecti
itaque tam pulcerrimo beneficio, suæ Serenitati nos in æuum ad-
diximus, indissolubiliq; colligauimus fœderis nexu; quod tur-

pitur deserere aut petulanter interrumpere non modo esset turpe, sed flagitiosum & scelestum; ad quam labi ingratitude non velle nos maiestatem regiam, non sumus incerti. Ceterum ut clare perspiciat Serenitas sua nos eos esse, qui nunquam defuimus confederatis, nec defuturi sumus; non nos recentia & speciosa Arragonum merita, non amplissima Francorum Regum commemorata beneficia & reintegrata preces ad violationem alterius compellent, quiete perfruemur, tacitique tam dubie rei preestolabimur euentum, quem talem optamus, ut neutri obstit & officiat.

Quod si vllæ possent pacis conditiones labore inueniri, aut industria excogitari, non nos pigebit subire pericula, perferre damna, facere impensas, quo tam perniciosum bellum aut sufferri possit penitus, aut si nequit, saltem differri, non dubitantes Serenitas suam istis nostris pollicitationibus contentissimam fore, nec preces alternaturam; cui nos cupimus quam diligentissime commendari.

*Eorundem Oratio ad Ludovicum Sfortia,
Ducem Mediolanens.*

die 15. April.

Venimus ad te Ludow. Sfortia, dux illustris, à Christianissimo Francorum Rege missi legati, non pro amicitia aut fide (quæ certo Rex noster, scit sibi affutura) sollicitaturi, sed in tantarum rerum tanquam prægnantium mole, tuam sententiam excepturi. Nam sicut es huius rei consultor, promotor & origo; sic non iniuste te conuenimus, rogantes principia huius expeditionis discernas, mediis consulas, fini præuideas. Nihil enim Rex noster te inuito incipiet aut abnuente attentabit; Omnia tuo nutu administrabuntur; nedum copiarumque duces iussibus tuis parebunt. Sed & ipsa maiestas regia consiliis deferret, voluntati morem geret. Proin rumpe moras, iubeque, si ita censes, legiones hyemalibus (iam instante vere) educi. Cernes non tyrones, colones aut lixas, sed quemlibet expertissimum
vete-

veteranorum gentis Celtiberiæ Hispaniarumque, tum florē Gal-
 liarum potissimum equitum, peditum Alamannorum robur exi-
 mium; quibus mors fortiter quæ sita ludibrio est, nullius periculi
 terror, non laboris satietas, non algoris æstusque tedium: Non, in-
 quam, discriminis alicuius æstimatio, his ipsis, non animus aggre-
 diendis in rebus, aut consilium in gerendis deest. Fides quam sit i-
 psis singularis, præcipua & impolluta ab antiquo perspectissimum
 est, ita ut si solo eo præsidio fulciretur, vicisse iã diceres. Quid fiet,
 si vnitas copias, si mentem eandem, si idem videris placitum &
 conforme in omnibus consilium? Non Alpium saltuosi vertices,
 non vrbium extructissima mœnia, non turres nubibus imminen-
 tes, non aggerum moles, non arces natura & arte munitæ, non in-
 geniosa machinarum inuentio aut horridus bombardarum fra-
 gor, ipsorum conatus repellet & obsistet voluntati. Quare victor,
 quocunque voles, cum inuictis ibis exercitu. Nec dico Neapo-
 litanus Rex poterit resistere, sed ne vniuersæ non modo Ausoniæ,
 sed Europe vires in vnum collatæ obluetabuntur. Tu pro tua in-
 tegritate & singulari prudentia regem (quæ tuæ se submittit fidei)
 à perfidia tutum reddes, & senties cum non tam sibi, quam tibi &
 Sforciadis omnibus, vicisse.

EIVSDEM RESPONSIO.

N Il vnquam audiimus libentius, nil voluptuosius potuit e-
 uenire aut iucundius, quam quod Regia maiestas (uius nos
 non profite mur amicum, sed clientulum) tantum in nobis depo-
 suit spei, tantum fiducia & fidei. Faciemus (si quicquam in terra
 fidei est) ne serenitatem suam concepta de nobis fallat opinio,
 pulchrumq; videbitur exuperare magnitudine operum suamet
 sponte gliscentem opinionem, posterisq; hæc res erit monimēto
 liberaliter creditæ, fideliterq; inuētæ fidei. Legiones quamprimū
 traiciendas censemus, quas tantæ esse eminentiæ tantæque vir-
 tutis Regi gratulamur, & lætamur nobis. Negocium enim etsi re-
 giæ Seren. sit proprium, nō tamen minus ob singularem obseruā-
 tiam inclinationemq; non vulgarem, nostrum iudicamus; velle-
 musque fausto sine transigi, quod maxime celeritate posse fieri

arbitramur. In ambiguis namq; rebus quæque fortissima consilia, tutissima esse consueuerunt. Ad hoc maior ignotarum rerum terror, maior insuper animus inferentis, quam propulsantis iniuriam; Præterea fama multorum sæpe bellorum consuevit esse gubernatrix: Sic & nobis non diffidimus posse euenire, priusquam hostis militum numerum, exercitus amplitudinem rescuerit; fama omnia adaugebit, gemina ex singulis faciens; Prius se sentiet vicisse, quam applicuisse in regnum: Singula salubrius euenient, quam aut sperare potest Rex, aut aliquis animo percipere. Hoc enim nobis pauor tyranni, & regnicolarum feruens desiderium libertatis, auidaque voluntas excutiendi iugi suggerunt. Nos Seren. Regiæ non deerimus. Habita namque fides plerunque ipsam obligat fidem. En urbem hanc, & municipia Maiestatis suæ arbitrio expositas; gazæ & quicquid nobis pecuniarum est; nec purpurati eum comitabuntur nostri, sed hoc nostrum corpus mille subiicere periculis & certæ morti exponere in animo est, ob id non tam in nostra commoda quam in sua decora nos sentiet anhelantes.

*Præfatorum Legatorum Oratio ad Bononiens.
die 26. April.*

A Beuntibus nobis hæc ab inuictissimo nostro Rege mandata sunt iniuncta, vt cum alios Ausoniæ populos, potentatus, & vrbes accederemus, tum vos, potentissimi viri Bononienses, denunciaturi Regiæ Maiestatis instituta, quæ vindicare sibi Neapolitanum regnum (quod auito hæreditarioque iure ad eum spectat, & iniuste ab Arragoniæ possidetur Regibus) in animo habet. Et cum ad eam rem peragendam fautoribus amicisque egeat, vos dignos censuit, quos tali munere honestaret, non dubitans, quin ipsius perspecta beneuolentia, clementia, & pietate vestra sponte in ipsius essetis amicitiam concessuri, potius experturi humanitatem animique sui placiditatem, quam consternationem & iram. Præstat itaque discernere viri Senatorii, à quo mortalium amicitia vestra expetatur, & amplum vobis est simul & speciosum,
roga-

GALLICANA.

rogare eum qui cogere cuncta posset. Ob id si vultis consultum rebus vestris, suademus amice, ei vos fœdere coniungite, qui amicus solo nutu eleuare vos vltra alios Latii populos poterit, aut ira percitus in perpetuum sufferre & deprimere. Vtrum illorum experiri malueritis iam in vestra potestate est; Paulo post in offerentis voluntate erit. Proin dum tempus est vobis consulte. Præteruolat namq; persæpe occasio, quam paulo post nequicquam frustra omissam quæretis: Nos vobis volentibus certam & perpetuam pacem damus, quam si libidine, ignauia, aut negligentia contemseritis, omnia nunciamus aduersa; iamque igne, hanc vestram ornatissimam urbem, mucrone, ciues videbitis casuros, iure belli vestros ante oculos, in coniuges liberosque sæuietur; quæ si mente perceperitis, non immerito animus exhorrescet, incertumque euentum certæ stabiliq; tranquillitati non anteferet.

RESPONSIO

Bononiensium.

AVdiuimus mandatorum vestrorum summam, quæ, ni magnifica vestræ gentis verba, animi plus elati quam vtilis, noti nobis essent, non immerito terrorem incuterent. Ita enim locuti estis, ac si urbem hanc nosq; omnes in vestra haberetis potestate, eaq; iam in nos decreuistis, quæ in captis hostibus exerceri solent; Urbis excidium, ciuium interitum, matronarum infantiumq; casus oculis subiecistis nostris; quæ si omnia essent perferenda nobis, nostrisque subeunda, nõ tamen deceret viros in armis & ad armatos, fumosis verbis deterreri. Sic namq; temere & imprudenter ageremus recusare regiæ Seren. amicitiam & fauorem, si cum, decentibus nobis verbis, detulisset. Sic non iniuste quilibet fatebitur nos agere, superbi Domini, insolentis focii, tam illicitis mandatis, non parere. Licebit namq; arroganter loquentibus, nõ meticolose respondere. Quis Regi, vobis, aut genti Gallorum huius nostræ urbis tribuit imperium? quis ei portas aperuit? quis intra pomerium accepit? quæ sicut non facta necessario dixeritis: sic subire ea graue vobis erit, difficile, & infaustum.

B

namque libertas est, nec, nisi ab insano, deseritur; Eam nemo bonus nisi cum vita simul amisit; quæ maiorum nostrorum sanguine parta, nostro conseruata. Non verbis vestris, sed ne quidem opera auferetur. Quod si experiri volueritis, intelligetis (vestro infelici fato) nobis & spiritus & animos esse, dignos viris Romanis (à quibus hæc vrbs defluxit) dignos gentis Italæ, dignos, dico, atauorum nostrorum claritudine. Nec libertas nobis spirantibus periclitabitur, nec mœnia, aggeres, aut propugnacula huius ciuitatis, inuictæ dextræ ferrum præcutum, nos à vobis periclitari sinent. Quare si amice venietis, transitus per municipia nostra minime (bene soluentibus) denegabitur: Quod si in tumida hac vestra superbia perstiteritis, & amicos & inimicos, vtrum elegeritis, perferre vos possumus.

Ad Herculem Estensem Ferraria Ducem Oratio, habita

4. Maii.

FIt partim natura, partim instinctu fidereo, partim præcedentibus officiorum meritis, vt homo homini plus inclinetur; Quorum neutrum inter te, Hercules Estensis, Christianissimumque Francorum Regem, desiderari potest. Virtuofus namque plereque virtuoso coniungitur; Et morum conformitas præcipuum & tenacissimum amicitia consuevit vinculum esse; quæ sicut Lælium Scipioni, Pomponium Graccho; sic Herculem Carolo iunxit. In vtroque enim enitet animi magnitudo; singularis pietas, insignis comitas, præcipua sanctimonia, aurea æquitas, liberalitas, prudentia, prouidentia. Et virtus merito extollenda, quæ tanta vos firmitate colligarunt, vt vestro seculo non possit dissolui. Quod si vltra ista merita desideras, nescio an vquam esse, aut extare possunt maiora, quæ inter vos ambos maioresque vestros queunt recenseri. Quæ sicut notissima & cognita omnibus populis, quando annales omnes ipsis sunt referti, prætereo. Caterum ad rem veniendo, hoc Regis nostri nomine à

te

terrogamus, velis Seren. suæ in hac sua iustissima expeditione, auxilio contra sæuissimum tyrannum esse, vt eum deturbare, vendicare sibi regnum suum possit. Sua namque sæuitia & crudelitas & Deo & hominibus est inuisa, qui Christianissimum Regem exci-
tauit, vt multam irroget, vt sua iustitia violentissimam tyranni-
dem eradicet & extirpet. Cui si pro virili affueris, non te officio &
beneficio priorem certauisse, poenitebit.

EIVS RESPONSI O.

Non ignoramus, quæ familiaritas vel potius necessitudo inter
priscos Francorum Reges, nostrosque maiores fuerit. A
quorum instituto, sicut in cæteris, non degenerauimus; sic in hac
re haudquaquam inferiores reputabimur. Regiæ maiestati cun-
cta nostra patebunt. Nec nos inofficiosi erga eam erimus; omnia
haud cunctanter subibimus, quæ iusserit ipse, aut quæ grata ei fo-
re intellexerimus; quæ si nos animaduernerit verbosius iactantē,
quam virilius exequentem, filius (quem ob fidem suæ maiestati
dedimus) perfidiæ poenas luet; is suo supplicio nostrum delictum
expiabit. Nec nos deprecamur quo minus in nos fiat animaduer-
sio; quod si constantes nos viderit, firmos, & fideles, vt certo fa-
ciet, credimus non vanas suas pollicitationes futuras.

*Ad Franciscum Gonzaga Marchionem
Mantuanum, die 12. Mart.*

Non æquo fert animo Rex noster, Francisce Gonzaga, Prin-
ceps illustris, ita ferre dispensatricem rerum humanarum for-
tunam, prius eum tibi oneri quam vsui esse, prius petere quam cō-
ferre beneficium. Sed cum hanc quoq; nouit amicitie speciē esse,
vt confidenter ab amicis res quæq; necessariæ expetantur, eā hoc
tempore amplecti nō erubescit, rogatq;, cum anni tibi sint militie
habiles, cōpacta membra, corpus solidū, statura iusta, & à militari
cultu nō abhorrens; in primis experiētia bellica & rei militaris nō
mediocris cognitio, velis ipsius auspicio contra Neapolitanum

subditium Regem militare. Quæ res quæ honori, tum vtilitati tibi erit non modicæ. Æs enim menstruum, & tibi, & tuis ex ærario numerabitur. Et si Optimus Max. optatum finem rebus impulerit, & te, tuosque spes alta & indubia manet. Experire namque quam sint Galliarum Reges in eos, qui eorum insequuntur fidem liberales, aduersis in rebus constantes, secundis propitii.

EIVSDEM RESPONSIO.

Serie vestræ legationis. intellecta optaremus posse desiderii Regiæ Maiest. nos condescendere & obtemperare voluntati. Sed cum fides imprimis sit exoluenda, eâ Venetis Senatoribus obstrictam, illæsam præstare conuenit. Annuam namque operam auro à nobis emerunt. Quare non poterimus simul Regiæ Maiest. morem gerere & satisfacere pollicitationibus, quod si Regia dignitas eos anteuertisset, inclinatiores fuisset ipsi gratuitam, quam illis mercenariam operam exhibere.

Oratorum Regiorum ad Florentinos

21. Maii.

Illuxerunt tandem optati dies quibus inuictissimus Francorum Rex amorem pietatemque in vos suam, vos, fidem & obseruantiam in maiestatem suam, declarare poteritis. Quadragesimus namque fere circumagitur annus, cum antecessor suæ Seren. in recuperationem regni sui aspiraret; vos memores, quod Galliarum Reges, hanc vestram pulcerrimam urbem (quæ à finitimis populis deleta & diruta fuit) suis opibus restaurarunt, & semotis rudibus condiderunt à nouo. Ita ipsi affuistis, ut vestro auxilio & potissima opera, fictici Regem, regno eiiceret. Quam suam & vestram victoriam tam claram, cum Papa Pius ingenio plus quam viribus dehonestasset, ita quod non fugienti, sed cedenti similis, residuas copias in Galliam traducere cogeretur, non modo cum spe sua, sed & vos vestra fraudauit; idque effecit, ut regia Maiest. vobis bene merentibus nihil, (quod tamen maxime cupie-

cupiebat) pro tali munere talique merito boni refunderet; quod ne medio quidem tempore ob ingentem locorum distantiam, maximam viarum intercapedinem fieri potuit. Sed non tam remouisse, quam distulisse vobis iniqua fors tam iustam mercedem videri potest. Quod enim Rex Carolus ei expeditioni se accingat, certe vobis constare scimus, ut puto, qui millies ex literis ciuium vestrorum (in Emporiis Galliae commorantium) contractum exercitum, collectos milites, collegeritis. Et cum iam copias credamus alpes exuperasse, facile coniicietis, eas quam primum vos apud futuras, quibus sibi regnum, vobis dominium Etruriae est vendicaturus. Quare non tam ipsi opem feretis, quam vobis ipsis consulitis. Nam si non pudor, certe tædium vobis deberet irrepere, quod vos iniuriis Pontifices, aliiq; mollissimi Sacerdotes (qui rebus praesunt) affecerint, quam impie lacefferint, terruerint saepe, quibus merito vos terrori essetis. Ob id expergiscimini, & arma capeffite, regi regnum, vobis non solum immunitatem & perpetuam libertatem, sed maioris partis Italiae dominium parturi.

RESPONSIO

Florentinorum.

FVir huic ordini acceptissimum & iucundum auditu, quod tandem (etsi serius quam volumus) Christianis Rex è somno sit experrectus; quod id petere intendit, quod omni iure Pontificio, Caesareo & ciuili, ad eum spectat. Nos antecessoribus suis non defuimus, nec ipsi, quoad poterimus, defuturi sumus. Hoc enim merita (quae partim recensuistis) exostulant, partim ingruentia pericula quibus subfuimus, & quorum speramus finem, nobis persuadent. Post eum namque diem (quem expressistis copiose) quo Regiae Ser. contulimus quicquid virium nobis & pecuniae fuit, ut leuius à solio Ferdinandum detruderet, nihil nobis in tota Italia amicum fuit, nihil non aduersum. Pontifices namque omnes, nos eos deseruisse, exteræ adhæsisse nationi, questi sunt. Hoc Rex ipse, hoc Duces, vrbes, Potentatus & po-

puli. Cuilibet inuisum fuit Florentinum nomen, omnes in nostram pernitiem anhelarunt: quilibet gloriæ sibi ascribemat, si nos ciuesque nostros insigni quadam læsisset offensa. Hæc omnia ea animi equitate tulimus, vt nemo se Regi vestro in amicitia prælatum possit dicere, semper id, quod nunc casus offert sperantes. Quod si longius fata distulissent, non tamen nos poenitisset quæque duriora perferre propter Regem & ipsi adesse, inimicis obesse existimassemus decorum. Aduentus gratus est & optatus, quem pro virili nostra conabimur (licet in se sit luculentissimus) augustiorem reddere, urbem singulaque in ea contenta suo arbitrio subiicientes, & nos in suam offerentes potestatem.

*Ad Senenses Oratio vlt.
Maii.*

DECLARATVRI breuibis Regis nostri voluntatem & nostri aduentus causam, hoc vos, Præsides huius inclytæ vrbs, rogamus, vt patiamini Regis nostri copias per vestra castella deduci, vt ipsis pacifice venientibus tranquillus sit aditus, securus discessus. Non ciuem, non municipem, non colonum offendent. Ultra ea Regis est animus, vt omnia quæ ipsis venduntur soluantur ad vnguem: Quod si quis non fecerit, sentiet se Regis indignationem & sui corporis poenam incurrisse, quam maximo suo cum malo diluet & exsoluet. Præterea optat maiestas Regia vt frumento, quo maxime abundatis, alatis copias. Nam sicut horreum Romanorum Sardinia & Sicilia fuerunt; sic in necessitate hac vestram urbem Serenitas regia elegit; Cui si ex fide affueritis, cumulatius olim tantorum meritorum fructum refundet.

RESPON-

RESPONSIO

Senensium.

IVXTA desiderium Regis vestri, pollicemur transitum copiarum suarum, tutum fore & securum; Frumenta ad usum necessaria, sumus precio vendituri; gratuita namque contribuere, nec ex re sacri Imperii, (cui subesse nos fatemur) nec ex fide nostra esset. Vectigal enim pendere, subiectionis est signum. Et cum nulli præterquam Cæsareæ Maiestati subsimus, eo incio quicquam polliceri, sicut in se esset infructuosum; sic nobis inhonestum. Horrea alibi Rex vester quæret, nec in messem alienam immittet falcem. Imperio namque ferentibus, eidem metere conuenit & æquum est.

AD

ALEXANDRUM SEXTUM

*Pontificem, Oratio Legatorum Caroli**Francorum Regis. 12. Iul.*

SÆPE Oratoribus, sæpius literis, te apud, Alexander Sexte, sollicitauit Rex noster, quod annueres auxilioque esses, ut Regnum suum Neapolitanum (quo iniuste eum spoliarunt Reges Arragonum, eoque in hunc usque diem, contra ius fasque & honestum potiuntur) consequeretur. Credebat te tam licitis suis desideriis obtemperaturum, & id agere ne Christiani principes bello implicarentur. Sed cum plane videat se omnia surdis auribus cecinisse, ferro decreuit curare vulnera, quæ non sentiunt beneficia medicinæ; Nosque iterum ad te misit præcipiens, te admoneremus, ut S. suæ voluntati non incautius reluctareris: Quod si non possemus persuasionibus apud te efficere, ut tibi & tuis denunciarem bellum; quod Regem nostrum non minori animo, quam nos denunciamus, gesturum confidas. Nec tibi persuade, eam gentem, quæ florentes Romanorum res sæpe periclitauit & subuertit, urbem hanc

diruit, populi orbem terrarum domini inuictum exercitum fudit, deuicit Lucium Papirium, Torquatum, illustres Fabios, cæterosque præstantissimos belli duces, pusillanimes Sacerdotes (qui molliciei & deliciis insueti, bellatiment) reuerituram. Potestne sperare te & effæminatos tuos complices, posse contueri explicatos regis nostri ordines? quorum cõgressum Camillus, Marcellus, Fuluius & Africanus ipse Scipio exhorrescerent? Quid dixerero si manus conserere incipient? quid si iaculis eminus, cominus gladiis res gerentur? quid, inquam, si insita gentis more ferocia quemlibet obuium prosternent? passim mortes mortibus accumulabunt? cadaueribusque cadentium explebunt aceruos? hocne viri illecebris dediti, inter exoletorum scortorumque gregem enutriti, perferent? Tu crede, non primum sustinebis tumultum, votisque Deos venerabere seris, tunc cum omnia per strepere armis cernes, pacem sæpe tibi oblatam petes, quam non daturus est aliquis, aut ullus conditiones eius auditurus. Quare protestamur, volumusque omnibus Christicolis palam esse, Regem nostrum non contra Ecclesiam, quam sanctissime colit, humiliter reueretur, sed contra te, tuamque obstinatam petulantiam, arma moturam. Bello itaque te accinge, quoniam pacem perferre non potuisti.

RESPONSIO

Pontificis.

Sedulo legimus, multoties audiuius, legatos I. G. rutos esse debere; quod ni sciremus à priscis obseruatum & transfusum ad hæc nostra tempora, iam scelestam linguam, quæ tot nos iniuriis laceffiuit, faucibus faceremus euelli vestris.

Sed vincet modestia, humanitas nostra, vestro errori constitet & auxilio erit. Nam longe pulcrius nouimus seipsum vincere, motusque animi reprimere, quam de hostibus reportare triumphum, quod hodie facere in animum inducemus, ea tamen lege, vt posthac verbum dicatis nullum nobis contrarium; alioquin stulticiæ vestræque & proteruitatis congruentem pœnam
cum

cum scœnore reportabitis. Minas flocci facimus, scientes hoc natura vobis insitum, quod ventosi tumidiq; sitis, omnia agentes viriliter verbis quam opera. Nam quod fortia recensetis maiorum facta, turpius vobis est quam honestius, & plus dedecoris quam decoris in se habet. Nihil enim ab his quam nomē accepistis, gloria, fama, honor, & virtus cum ipsis expirauere, & tumulis sunt inclusa. Gallos quis vos fuisse, recte dixerit, nunt effectos galinas, si maiorum magnanimitatem, vestram socordiam & torporem consideret. Sicut enim Camilli apud nos esse desierunt, sic & Brennus apud vos inuenietur nullus, nisi quis crapula, gula aut libidine gloriam quæsierit. Quibus vos maxime artibus præcellere, constat & clarum est: in pace tumultuosi, in bello segnes, verbis magnifici, facto ignavi. Si enim Rex vester ad nos venire decreuit, non dehortamur quo minus faciat. Nusquam namque legitur diuturnam vestræ gentis victoriam fuisse, quæ semper turpius victa est, quam gloriose vicit. Vos nec vincere nec vti victoria scitis, in eo maxime à parentibus differentes, quod isti vicere aliquoties; Vos nec vincitis, nec hostibus incutitis terrorem. Proni venite modo; quod quatruiduo venientes explestis iter, vno die fugientes perficietis, nec prius à cedentibus manus continebimus, quam ad internecionem deleti omnes sitis, &c. Furentem ira, pluraque & atrociora conantem dicere, circumstans Cardinalium cætus precibus deliniens, cæpto mouit.

AD VRSINOS

Oratio.

TANTÆ bonitatis est Rex noster, vt quemlibet vel inimicissimum ad amicitiam hortari non posthabeat. Sic nos ad vos misit, spectabiles Vrsini, præcipue ad te, Virgili, qui sicut caput es gentis, ita periculo propior, vel (si resipueris) utilitati vicinior; rogatque non Regem Neapolitanum (qui titulo caret fraudulenter potitus possessione) ei vero, legitimo & naturali regi in amicitia anteferatis. Hoc toti vestræ genti amplif-

simum erit, & fructuosum; Totum namque Capuanum Ducatum post victoriam (quæ haud segnis erit) vobis gentique Vrsinorum daturus est, quem consequi Regis pietate, vestra opera & virtute consultius erit, quam omnia à maioribus parta obstinatius amittere & vestræ gentis videre interitum graue vobis erit cum augmentum oculis proponant.

RESPONSIO

Vrsinorum.

CONSILIUM vestrum non reprehendimus vt intutum, nec Regis pietatem inculabimus; sed sicut gloriæ ei est, condonare iniurias, ignoscere errori, parcere incitiæ; sic nobis non in postremis laudum numerabitur, non minus sancte exoluisse quam fideliter obstrinxisse fidem. Regi nos Neapolitano adherere certum est, nec prius deserturos quam sorores vitæ nostræ præsciderint stamina. Quæ nostra fides sicut Neapolitano Regi erit accepta; sic Regi vestro pro sua prudentia, non debet esse ingrata. Nihil enim scelestius, nil flagitiosius ingrato homine; à quo vos vitio (cum multa insignia Neapolitani regis in nos extant beneficia) penitus volumus alienos, morique honeste, quam viuere turpiter satius erit.

AD

FERDINANDVM ARRAGONIAE & Neapolitanum Regem Oratio,

habita 26. Iulii.

IVRE gentium est institutum, vt bella per feciales populis Regibus & Principibus (qui hostes essent) indicerentur. Sed cum te non fugiat, Ferdinande, Christianissimum Galliarum Regem hostem tibi esse, perpetuoq; futurum quoad non cesseris possessione regni sui, quod contra ius fasque violenta manu vsurpasti;

Ultra

Ultra ea te non fallit quam inuisus sis tuis, quam à populis circumiacentibus detesteris, quam in superpotenti manu, forti & præcelso brachio contra te Carolus Rex noster veniat, ut non, si summum Iouem habueris propiciam aut Martem adiutorem, consulere rebus tuis possis. Ex re tua esse censemus ut clementiam venientis quam iustam iram vincentis, experiaris. Fortassis si te supplex sibi submiseris, si pronus genua amplexaberis, veniamque rogaueris, aliqua possint inueniri pacis conditiones, quæ suæ maiestati non nociturae sint, tibi vtilis. Aut enim regni tibi dare posset partem, aut tributo imposito, toti præficere. Resistendi spes nulla est, veniæ aliqua; quam si non petieris priusquam copias adduxerit, posthac nequicquam implorabis. Rara enim parva victoria deseritur, sperata aliquando conditionibus immutatur. Quanti igitur sit momenti submissio, Masinissa exemplo esse deberet, qui exutus regio decore, fama, & fortunis omnibus per Romanos (quorum antehac inimicus fuerat) restituitur; à quibus veniam supplex rogando eo usque creuit, ut nullus ei Rex ex coætaneis veniret æquandus. Porus, videns res suas vergere ad occasum, victori Alexandro detulit, à quo omni immunitate donatur; quod si vires fuisset expertus, Dario similis occubisset misere, aut exulasset in ænum. Quid de Antiocho, quid de aliis Regibus dicemus, qui id præsidii inuenerunt inermes supplices, quod sperare armati non potuissent; Quorum si exemplis inniteris, prudenter rebus tuis consules. Quod si non feceris, iam vaticinamur, te casurum, ut nullus ex posteris tuis extollat caput. Non enim si omnes Ausoniae copias contraxeris, Regi nostro poteris resistere, qui tanta est militum virtute circumcinctus, tali vallatus præsidio, ut ne sæuus Hannibal, durus Hector, aut immitis Achilles ei possent obsistere. Quare vnum fac è duobus, aut regno sponte cede, aut ora veniam, quorum alterum ad minus vitæ tuæ consulat. Quæ si omiseris, nec fuga tibi expedita erit, nec resistendi copia; Et fero laudabis consilium nostrum, & tibi imprecabere.

NEAPOLITANI REGIS

Responsio.

FACESSITE hinc omnium mortalium flagitiosissimi, cum funestis vestris & sceleratissimis consiliis. Vix enim nobis imperamus, ut à vobis abstineamus manus, aut mille vos subiiciamus tormentis. Tantum enim petulanti lingua effudistis scelus, ut præter ius gentium vitæ vestræ nihil consulat. Vos ne suadere audetis, eo nos regno cedere, quo nos omnes Christiani Principes (vel Dii ipsi irati) spoliare non possent? Creditis nos vestri esse similes, qui omnia fortiter incipitis, ignaui ter perficitis? magnum discrimen inter Italos, Gallosque, ipsa natura voluit, quæ alios ad acquirendam gloriam, ad amittendam cæteros progeneravit. Sicut namque Itali principio & rerum aggressu fortes sunt, mediis fortiores, fine fortissimi; Sic Galli principio quandam magnanimitatis ostendunt speciem, quæ medio languet, fine confenescit: Et sicut in primo conflictu, viros æquatis, vel ipsis estis præstantiores; sic foeminis durante prælio molliores. Nec confidite nos ob eam rem vos extimescere, quod gloriamini vestros maiores subegisse Italiam, diruisse Romanam urbem. Nihil namq; conducit, parentum memoriam claram, filiorum deformem & spurcam esse.

Non enim non vincere daremus vitio, si id modo cauere-
tis, ut vos non vinceremini. Sed quoties Britannorum Rex,
Burgundiorum Dux, alique accolæ vos nostris temporibus vi-
cerunt? qui etiam caput regni vestri Parisium corona cinxere, vr-
bem presserunt grauiissima obsidione, Regem mœniis inclu-
dentes, quarum se altitudine est tutatus. Sed vetera fortassis nimis
recensemus, quæ nostro tamen æuo euenerunt. Videamus quot
Gallorum equites, à paucis admodum Diui Maximiliani pediti-
bus, sunt deleti? Consideremus quot ex gentilitiis vestris, Al-
bertus Dux Saxonum inclytus, submiserit orco, qui parua manu
toties vos coniecit in fugam, tot de vobis reportauit trophæa
& egit

& egit triumphos; hæcne sunt facta viris extimescenda? hæcne gloria tanta pompa prædicanda? Cum fœminis vix possitis resistere, viris vos speratis posse incutere terrorem? Digni Sardana-palo rege, cui sicut ignavia, mollitie & illecebris pares estis, sic animo inferiores. Proni agite, veniat regulus vester, cuius personam animi vestri æquant; Et nobis pera est, quæ captum eum excipiet; Vos cæteri scalis gemoniis addicemini, gulæ singulorum laqueo infringentur, artus-
que collidet rota.

Impressum Lipsæ per Melchior Lotter.

C

[Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including the word 'C' and various Latin phrases.]

22
G A L L I E A N A
EDICTVM REGIS
DE EXPEDITIONE SVA

IN ITALIAM.

AROLVS Dei gratia Francorum Rex, vniuersis Christi fidelibus patentes (fort. præsentis) litteras inspecturis, zelum Catholicæ fidei & salutem in Domino sempiternam. Considerantes attentius, & intra nostræ mentis arcana sæpenumero reuoluentes innumerabilia damna & incommoda, cædes & strages, ac nobilium ciuitatum, & fidelium populorum desolationes & deuastrationes, ac plurima alia horrendissima facinora, quæ spurcissimi Turci sanguinem Christianum incessanter debacchâtes à quinquaginta annis citra, vt à maioribus nostris profecto fidedignis viris didicimus, inhumanissime perpetrarunt: cupientesq; more progenitorum nostrorum, Francorum Regum Christianissimorum, tantis sceleribus, quæ ipsi perfidissimi Turci religioni Christianæ cõtinue minantur, pro virib. occurrere, ac eorum sitibundam rabiẽ totis conatibus reprimere, postquam placuit Altissimo in Regno ac Dominiis nostris suam pacem ponere, & illa tranquillitate potiri: proposuimus pro repellendo Turcorum eorum furore rabido, & recuperandis Terra sancta & aliis Dominiis, per eos Christianis Principibus & populis, ablatis, propriis persona ac laboribus facultatibusq; non parcere. Quin imo dilectissimis vxore, ac vnico filio nostris, Regnoque amplissimo, pacifico & opulentissimo, etiam præter voluntatem Principum & Procerum Regni nostri relictis, statuimus cum adiutorio Dei, cuius causam amplectimur, ac Summi omnium Christianorum Pontificis & Pastoris, necnon Principum & aliorum Christi fidelium præsidio, hoc sanctissimum opus fidei deuotione & magno animo aggredi.

Quod quidem sanctum propositum diuina credimus inspiratione nostro cordi fuisse infixum: nec arbitretur quispiam, vt
ad

ad occupandum quorumcumq; Principum vel populorū domi-
nia, aut ciuitates opus hoc tam sanctum, tamque laudabile aggre-
diamur, sed vt ipse Deus ineffabilis verus testis est, hoc solum ad
eius laudem & gloriam, suæq; fidei & Christianæ religioni exalta-
tionem & ampliatiōē amplectimur, sperantes in ipso Deo, à quo
omnia perfecta opera perfectionem suscipiunt, nos hoc sanctum
desiderium nostrum ad optatum effectum perducturos.

Sed quod Regnum Siciliae, quod Neapolitanum appellatur,
sæpius per progenitores nostros à manibus infidelium, & alio-
rum Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedis hostium ereptum, &
eidem Ecclesiæ restitutum fuit, & de quo ipsi progenitores nostri
viginti quatuor inuestituras, videl. viginti duas à diuersis Roma-
nis Pontificibus, & duas alias à duobus sacris generalibus Conci-
liis receperunt; & quod ad nos iure hæreditario pertinet. Quam-
uis Pius Papa I. volens suos ex humili plebe natos ad Principa-
tus fastigium extollere, Regnum ipsum nostris contra iustitiam
abstulerit, & illud quondam Ferdinando de Aragonia concessit,
ad oppugnandum dictos perfidissimos Turcos præcipue per
portum Valonæ, & nonnulla alia loca nobis facile ingressum
præbere poterit, illud Deo opitulante intendimus recuperare, vt
nobis & nostris facilis ingressus & egressus, ac tutum præsidium
esse possit.

Nec intendimus propterea almæ vrbi Romæ, prout mo-
dernus Alfonsus de Aragonia, & sui prædecessores, alius Alfon-
sus & Ferdinandus, magna temeritate & rebellionē eam obsiden-
do fecerunt: aut aliis terris Romanæ Ecclesiæ præiudicium ali-
quod seu damnum inferre, sed illam & ipsius Ecclesiæ subditos
pro illius & Apostolicæ Sedis honore & reuerentia, ab omni da-
mno & iniuria pro posse nostro illætos conseruare, more dicto-
rum progenitorum nostrorum, quantum cum Deo poterimus,
potius adaugere.

Quia vero pro dicto Regno recuperando, & nostro sancto
proposito exsequēdo, pro faciliiori & breuiori via ad Urbem præ-
dictam veniendo, per nonnullas terras dictæ Ecclesiæ transitus
fit nobis faciendus, Sanctissimum in Christo Patrem & Dominū
Dominum Alexandrum diuina prouidentia Papam Sextum, ac

Sacrosanctum Romanæ Ecclesiæ Collegium, necnon quarumcumque ciuitatum, oppidorum, terrarum, & locorum eiusdem Romanæ Ecclesiæ Rectores, Gubernatores, Potestates, Officiales, ciues, incolas & habitatores quoscumque in Domino requirimus, & hortamur, & obtestamur, saltē, quemadmodum hostibus nostris, & in hoc sacro proposito nobis aduersantibus, fauores & auxilia, quæ potuerūt, præstiterunt, & præstāt, ita nobis & nostris liberum ingressum & egressum per ciuitates, oppida, terras & loca prædicta, ac victualia necessaria nostris sumptibus & expensis exhibere dignentur. Nisi enim nos in hoc saluberrimo opere impediuisent, credimus iam urbem Neapolim & magnam Regni partem expugnasse; & in principio veris proxime futuri fines hostium ingredi potuisse.

Si vero ingressus & egressus, ac liber transitus, & victualia, nobis & nostris soluendo debita precia, fuerint, quod non credimus, denegata, nihilominus conabimur totis viribus meatum inuenire, & capere, & victualia necessaria, quibus poterimus mediis, protestantes solenniter de nobis, ad culpam non debere imputari, sed potius illis, qui perfida iniquitate de fide nostra non recte sapientes, nostrum pium & sanctum propositum voluerint impedire.

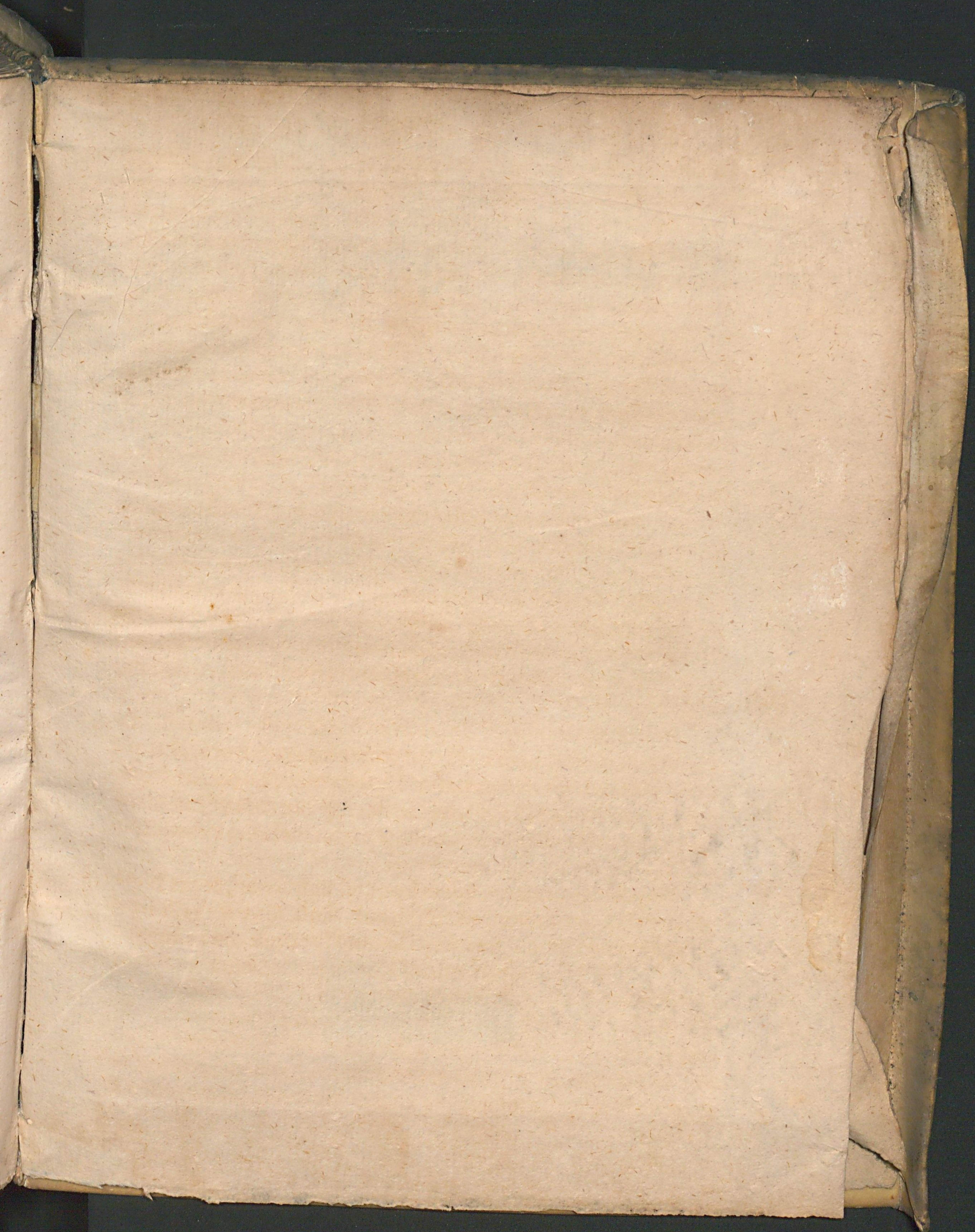
Protestamur insuper de iniuriis Deo & nobis faciendis, damnis quoque & interesse per nos propterea iam incurfis, & si quæ in futurum incurfari fuerimus. Quas protestationes prosequemur coram vniuersali Ecclesia, ac Principibus totius Christianitatis, quos conuocare intendimus pro hac sanctissima expeditione Deo duce feliciter adimplenda.

In quorum omnium fidem patentes literas fieri, & per Notarium publicum subscribi & publicari, nostrique Regalis sigilli appensione muniri fecimus. Datum Florentiæ, die 22. mensis Nouembris, Anno Domini MCCCCXCIV.

& Regni nostri XII.

FINIS.

Dominus Alexander divina providentia Papa Sextus ac

Ad 1248

ULB Halle 3
005 126 509

VD 77

in C.

ATIO
CANA

013

ONE ITALICA
n Caroli VIII.

ROMANVM, REGEM
et Liberas Ciuitates Italiae.

S REGIS DE BELLO
inferendo, & recuperando
Imperio.

edita ex Bibliotheca
ELIS SCHNEIDERI
Megalopolitani Consilia-
ci Vinariensis.

d.

OVIAE
Ioan. Aubrii.

XIII.

